

10 april 2018

Eindrapportage informateurs Schalk en Van den Top

Ruimte voor Ede

Aan de leden van de gemeenteraad Ede,

Op 21 maart 2018 zijn gemeenteraadsverkiezingen gehouden. In Ede heeft dat geleid tot een gemeenteraad met 10 politieke partijen, die met elkaar Ede willen besturen op basis van een bestuursakkoord 2018 – 2022.

Sinds 22 maart 2018 is verkend op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de opdracht van de politieke partijen om de mogelijkheden te verkennen voor een breed samengesteld college dat op basis van een vruchtbare samenwerking met de gemeenteraad de gemeente Ede kan besturen.

In de eerste fase, die geleid werd door informateur dhr. Peter Schalk (senator voor de fractie van de SGP in de Eerste Kamer), bleek dat de uitvoering van deze opdracht werd gecompliceerd door een aantal beperkingen in de bereidheid van verschillende fracties om over coalitievorming met elkaar in gesprek te gaan. Zo was voor een aantal fracties de mogelijkheid om aan te sluiten bij de drie grootste partijen moeilijk begaanbaar. Ook had een aantal fracties nadrukkelijk geuit weinig of geen perspectief te zien in een samenwerking met de grootste partij, de SGP.

Nadat over deze eerste fase in de openbare bijeenkomst van 29 maart 2018 werd gerapporteerd en gediscussieerd kwamen de partijen tot de conclusie dat een nieuwe weg moest worden ingeslagen, met onder andere aandacht voor de inhoudelijke ambities in de komende bestuursperiode. De politieke partijen gaven aan het van belang te vinden dat een tweede informateur zou worden gezocht. Deze informateur werd gevonden in de persoon van informateur Dr. ir. Gerhard van den Top (dijkgraaf van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht te Amsterdam).

Eén van de vertrekpunten van de informateurs bij de tweede ronde van besprekingen was het onderzoeken van de ruimte om recht te doen aan de verkiezingsuitslag door middel van deelname van zowel de grootste partij (SGP) als de grootste winnaar (GroenLinks) aan een nieuw te vormen college.

Op donderdag 5 april is in bilaterale gesprekken opnieuw een inventarisatie gemaakt van de inhoudelijke prioriteiten van de tien fracties in de gemeenteraad. Ook is opnieuw met hen verkend of er interesse was in deelname in een nieuw te vormen college, en met welke fracties zij in het bereiken van die prioriteiten bij voorkeur zouden willen samenwerken. Een belangrijke vraag in deze gesprekken was ook de vraag naar de speelruimte die de verschillende fracties bereid waren te bieden om uit de in de eerste fase van het informatieproces gerezen impasse te kunnen komen.

Omdat alle fracties al in de eerste ronde van de informatie een eerste inventarisatie van onderwerpen voor een mogelijk bestuursakkoord aan de informateur hadden meegegeven, wordt hier volstaan met een aantal inhoudelijke hoofdlijnen die in deze gesprekken naar voren kwamen. Opvallend is dat alle partijen een hoog ambitieniveau hebben op tal van zaken op diverse niveaus:

Iedere partij is voorstander van de komst van het World Food Center (WFC). Dat is goed voor het bedrijfsleven, voor de werkgelegenheid, voor de regionale en (inter)nationale betekenis van Ede als motorblok voor de FoodValley. Vanuit dit standpunt is specifieke aandacht voor de ontwikkeling van de agrarische sector van belang.

Voor het sociaal domein is een grote ambitie te zien op het doorontwikkelen van de zorgstructuur, met specifieke aandacht voor waardig ouder worden, jongerenproblematiek, bijstandsprikelen en sociale huur- en koopwoningen. Ook onderwijs en werk voor iedereen hoort bij dit grote thema, alsmede een toekomstbestendige financiering van deze opgaven.

Voor veel partijen is duurzaamheid een *must*, vanuit het besef dat er verschillende tijdpaden zijn naar energieneutraliteit. Daarbij is aandacht voor de unieke positie van Ede in de combinatie van stedelijk en landelijk gebied, met behoud van natuurgebieden op de (Hoge) Veluwe.

Ook de verdere professionalisering van de communicatie en de organisatie van de gemeente werden door veel fracties als een aandachtspunt ingebracht. Door partijen is aangegeven dat het college, de raad en de ambtelijke organisatie gezamenlijk dienstbaar moeten zijn aan de burgers van Ede. In een samenleving waarin iedereen kan participeren is het noodzakelijk dat professionaliteit gekoppeld wordt aan communicatie op alle niveaus.

Diversiteit is een alomvattend thema voor Ede. Dit geldt voor de intermenselijke verhoudingen en voor levensbeschouwing en ideologieën. Voor landschap en voor cultuur, voor economie en voor sociaal domein. Dit besef leeft bij alle politieke partijen, waarbij geconstateerd moet worden dat de (geboden) ruimte op alle deelterreinen door politieke partijen divers geïnterpreteerd wordt. Voor de meeste partijen is daarom het volgende uitgangspunt van wezenlijk belang: partijen hechten er belang aan bij de beraadslagingen in de gemeenteraad de vrijheid te hebben de uitgangspunten van hun partij te mogen verwoorden, ook als ze zich daarbij gebonden weten aan steun voor het college en het bestuursakkoord.

Op basis van een volgende ronde van bilaterale gesprekken op vrijdag 6 april hebben 7 fracties hun posities in het verdere onderhandelingsproces nader aan de informateurs toegelicht.

De eerste belangrijke conclusie die de informateurs trokken uit deze tweede serie van bilaterale gesprekken was dat er onder de fracties onvoldoende draagvlak is voor de vorming van een college waaraan de drie grootste partijen, SGP, ChristenUnie en het CDA gezamenlijk zouden deelnemen. Deze conclusie is op vrijdagmiddag met de onderhandelaars van deze fracties gedeeld. Hun onderhandelaars hebben deze boodschap op professionele en waardige wijze geaccepteerd en als uitgangspunt voor het verdere onderhandelingsproces als uitgangspunt genomen.

In de avond van vrijdag 6 april en de ochtend van zaterdag 7 april hebben de informateurs vervolgens wisselende combinaties van fracties aan tafel genodigd voor een eerste verkenning van een, aan de randvoorwaarden in de opdracht van de informateurs tegemoet komend, nieuw te vormen college. In alle combinaties werden twee van de drie grootste fracties genodigd. Tijdens deze verkenningen werd duidelijk dat onderlinge afspraken tussen fracties een aantal door de informateurs voorgelegde coalities onbegaanbaar maakten.

Aan het einde van deze rapportage zullen wij terug komen op de mogelijke betekenis van deze onderlinge afspraken, die zich in eerste instantie buiten het zicht van de informateurs afspeelden, en over de wijze waarop college en raad in de komende jaren vorm zouden kunnen geven aan een transparante en toegankelijke bestuurscultuur.

Deze verkenningen van mogelijke combinaties leverden de twee volgende, en voor de uitkomst van dit informatieproces cruciale conclusies, op:

1. De eerste was dat de fracties van de VVD en GroenLinks zich, ondanks herhaald en indringend doorvragen door de informateurs, niet bereid hebben getoond om ruimte te maken voor de SGP-fractie in een nieuw te vormen college.
2. De tweede, daarmee samenhangende, conclusie is dat er gezien de diversiteit aan vertrekpunten in idealen, waarden en beginselen van de raadsfracties, een dringende noodzaak is om in de komende periode met elkaar het gesprek aan te gaan over de vraag hoe in zowel in de ontwikkeling van een nieuw bestuursakkoord, als in de uitvoering daarvan in samenwerking met de raad, recht kan worden gedaan aan deze diversiteit. Deze staat immers niet op zichzelf maar is een weerslag van de samenstelling van de bevolking in een groeiende gemeente als Ede.

Tenslotte hebben de informateurs op zaterdagmiddag 7 april een laatste combinatie van fracties aan tafel genodigd ter verkenning van de coalitie zoals deze vandaag aan u wordt geadviseerd. Op maandag 9 april hebben de onderhandelaars, na overleg met hun fracties tijdens het weekend, de informateurs laten weten het vertrouwen te hebben dat zij gezamenlijk een voortvarend en hopelijk vruchtbaar formatieproces in willen gaan. De informateurs zijn van mening dat de nu gevormde coalitie beantwoordt aan de randvoorwaarden die in hun opdracht ligt besloten. De indringende gesprekken die tussen de fracties zijn gevoerd in de afgelopen dagen leveren naast een kansrijke coalitie ook een werkwijze en vertrouwensbasis op waarmee vervolgstappen kunnen worden gezet. In

eerste instantie in de vorm van voortvarende onderhandelingen op weg naar een nieuw bestuursakkoord en een krachtig college. Maar ook, en zeker niet in de laatste plaats, op weg naar een nieuwe wijze van samenwerking tussen dat nieuwe college en de gemeenteraad. Zo ontstaat ruimte voor alle inwoners van de gemeente Ede om zich de komende jaren te kunnen herkennen in zowel het politieke debat als de besluitvorming door de door hen gekozen volksvertegenwoordigers.

Aanbevelingen

1. Bestuurs- en raads cultuur

Het informatieproces rond de vorming van een nieuw college heeft, naast een coalitie die hierna zal gaan werken aan een bestuursakkoord en team van wethouders, ook een aantal inzichten opgeleverd over de wijze waarop het samenspel tussen fracties in gemeenteraad en college plaatsvindt. Dit verslag, evenals de voorgaande terugmeldingen, biedt daarvan een aantal indrukken. Als bijdrage aan de verdere ontwikkeling van een vruchtbare en open samenwerking tussen raad en college in de komende bestuursperiode adviseren de informateurs de coalitiepartijen en fracties, die de komende jaren hun vertegenwoordigende rol vanuit de gemeenteraad zullen vervullen, een proces in gang te zetten waarin de waarden en werkwijze voor deze breed gewenste open samenwerking tot stand kan komen. Vanuit zijn rol als voorzitter van college en raad zal de burgemeester van Ede een waardevolle rol in dit proces kunnen spelen.

2. Leiderschap, transparantie en het college als team

De coalitiefracties hebben aangegeven er belang aan te hechten dat zowel in de samenstelling als in het functioneren van het nieuwe college tijd en aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van het college als team, zowel ten aanzien van verwachtingen en 'leefregels' in de onderlinge samenwerking, als in de wijze waarop dit college invulling wil geven aan de omgang met de raad. In concreto valt hierbij te denken aan aspecten als persoonlijk leiderschap, communicatie en bestuursstijlen.

3. College en raad

Gegeven de grote diversiteit aan inwoners, gebiedskenmerken en functies die de gemeente Ede omvat is een goede omgang met die diversiteit van elementaire waarde voor het onderhoud van een breed gevoel van representativiteit bij de bevolking. In dat licht onderstrepen de informateurs de door alle fracties geuite wens om in de komende bestuursperiode werk te maken van transparantie en openheid tussen college en raad in hun besluitvormingsproces. Evenzeer als vertrouwelijkheid een noodzakelijk element is van intern beraad op weg naar een voorstel dat ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd, zo ook hoort daar ruimte bij voor de gemeenteraad om daarover niet alleen in dialoog te gaan met het college, maar ook invloed te kunnen uitoefenen op de inhoud of strekking ervan, bij het onderhouden van het vertrouwen van de burger in bestuur en politiek in Ede.

Advies

De informateurs hebben op maandag 9 april 2018 geconstateerd dat de fracties van de ChristenUnie – CDA – GemeenteBelangen – GroenLinks – D66 met elkaar in gesprek zullen gaan om te komen tot een bestuursakkoord voor de periode 2018 – 2022.

Genoemde fracties hebben een meerderheid van 24 zetels (van de 39 zetels) in de gemeenteraad. Vanuit diverse oogpunten voldoet deze combinatie aan de opdracht die de informateurs hebben gekregen, namelijk om met een breed samengesteld college op basis van een vruchtbare samenwerking met de gemeenteraad van Ede te gaan besturen.

Alvorens dit werkelijkheid kan worden dient de fase van informatie gevolgd te worden door een formatiefase. De informateurs adviseren dan ook om de grootste fractie uit de combinatie ChristenUnie – CDA – GemeenteBelangen – GroenLinks – D66 te laten komen tot de voordracht van een formateur, die partijen begeleidt in het vaststellen van een bestuursakkoord dat houdbaar is en dat draagvlak vindt in de gemeenteraad van Ede.

Op dinsdagavond 10 april 2018 zullen de informateurs in een openbare bijeenkomst uitgebreider verslag doen van het gevolgde proces (om 20.30 u. in de Raadzaal van het Raadhuis).

Gerhard van den Top en Peter Schalk
informateurs